

О. БРОДОВИЧ

БЕЗПЛАТНО

До генези
українсько-ні-
мецької війни
1941-44 року

/ Передрук із Вісника УГВР
ч. 2. квітень 1945 . /

Ціна 2 Рм.

Невдачні ворожі клевети.

Завдяки своєму геополітичному положенню й матеріяльним багатствам, Україна сталася в новочасній добі історії точкою перетину політичних тенденцій сусідючих з нею й подальших держав. Вони намагаються, деколи навіть спільно, втримати свою зверхність на заселених українцями теренах, зглядно цю зверхність ім накинута й відповідно до тих імперіялістичних планів і старань займають у своїй політиці становище, очевидно нещире, до визвольницьких стремлень автохтонів. І так у 1918 році Німеччина заключила з Україною договір у Бересті над Бугом та визнала її самостійною державою, а вже кілька місяців пізніше ліквідувала українську владу, яка не хотіла йти під диктат, обвинувачуючи одночасно український нарід у збольшевиченні. Польща йшла на Київ з гаслом "незалежності союзної" України, після того, як зломилася Українська Галицька Армія при допомозі зорганізованої закордоном і висланої на Західні Українські Землі для боротьби з большевиками /!/ армії генерала Галлера, хоча Західну Область Української Народної Республіки представляла перед альянтами як німецьку інтригу. Большевики кинули клич самоозначення народів і пішли війною проти "попіраної інтервентами капіталістичної й поміщицької" України, щоб замінити її "радянською". Як же ж український нарід пізнав, що це "самоозначення" означає поневолення і підняв

ONTARIO

MS 6111

підпольно-революційну боротьбу на справжнє визволення, тоді більшовицька Росія старалася компромітувати ці українські змагання наклепом германофільства. Таким чином український самостійницько-визвольний рух, що проводив виключно свою власну державницьку політику, діставав від ворогів України різні клейма, залежно від того, котре з них у даному моменті було більш одіозне на світовому та внутрішньому ринку та проти кого на даній частині української території дей український визвольний рух був спрямований.

Після Першої Світової Війни запалили германські держави Середньої Європи. Вони були спричинниками воєнних знищень. То ж самозрозуміле, що на них упала відштовпальна діяльність за спричинені війною страхотні й ненавидженні зі сторони всіх тих, що сиділи проти них. Народи перемажної антан-ти й її сателітів ставилися крайня ворожо до всього того, що було німецьке, або, до Німеччини було зв'язане.

Тільки що вибухнула березнева революція в 1917 року і перед поневоженими царською Росією народами, в тому й перед українцями, заблисла надія волі, а вже в квітні цього ж року польська пропаганда на території Західної Європи зачинає бити на сполох і приводу "українсько німецької небезпеки" на Сході. Між тим українська державна політика, здаючи собі справу в дійсній небезпеки для своєї державнотворчої праці - від своїх північних і західних сусідів, пробує використати незнищений ще потенціал ворожих тоді російському імперіалізові центральних потуг. Так то вже відтоді польська пропаганда, а трохи згодом і поль-

ська дипломатія, йде весь час на руку московсько-більшовицькому імперіалізові проти самостійної української держави, яку готова визнати - як свідчить телеграма з Парижа амбасадора російського Тимчасового Правительства Маклакова до Брангля - найбільш германофобна з держав: Франція.

В періоді мирових праць ціла польська дипломатія була спрямована на знищення Німеччини на Заході й України на Сході. Оскільки йде про Схід - то все, що Польща мала супроти нього підприємати, обмірковувала вона з тої точки, який вплив матимуть ці підприємства на українську проблему. Бо вся та активність спиралася на хибних założеннях і підставах, будьто би Україна п р и в с я к и х у м о в а х мусіла бути ворожа Польщі, а прихильна Німеччині, і що тому її конечно треба в польському державному інтересі поділити між Польщу й Росію. Такі думки, спрепаровані Дмовським, сформулував ясно й одверто польський "Народовий Комітет" у Парижі 28. лютого 1918 р. і виловив їх у своїому меморіялі до Вільсона, 8. жовтня 1918 р., Дмовський. Від того часу ті думки служать аргументами в усіх польських нотах до антан-ти й у всіх польських пропагандивних писаннях проти України.

Більшовицька пропаганда, що намагалася причинити "пронімецьку" орієнтацію національним урядам України, була безуспішна, бо нарід бачив, що Петлюра проганяв німецьку окупаційну армію. Знов же ж від 1922 року, дебо від німецько-советського пакту в Рапалло й аж до приходу Гітлера до влади, сама боль-

шевицька Росія жила в совзі в Німеччинор, створяла їй усі тайники життя свої дер - жави, приятельвала з нею. Підтягання під проницький напрям шумськізму, волобуєв - щини, діяльності Спільки Визволення Украї - ни, хвильовизму - напрямів, що протиста - вилися советському тоталітаризмові, не йня - ла б уже віри й найбільш наївна людина. На всіх українських землях розвивається й ту - жнявіє національно-державницька праця, вій - ськово-босва акція, революційно-визволь - на діяльність і то ще далеко до того, ваки Німеччина була в спроможі виступити з ви - могою ревізії версайського й зв"язаних із ним трактатів. Та в імперіалістичному ін - тересі большевицької Росії було якось ня - тнувати цей рух, що повставав проти її во - лодіння на Ссередніх і Східних та викорі - нявав спроби її впливів на Західних Зем - лях України, де попри боротьбу проти поль - ської займанщини була ведена теж - для со - лідаризації й підтримки східно-українських визвольних змагань - широка пропагандивна акція, підкреслювана час-до-часу демон - стративними актами проти офіційних совст - ських особистостей і установ. І йшли в о - біг наклепи на "жовтоблакітників", "капі - талістичних та поміщицьких прихвостнів", "протинародних" петлюрівців - так, як у сьо - годнішній час кидається різного роду ка - лумнії на "німецько-українських націона - лістів", бандерівців. За тяжку післявоєн - ну фазу ізольованого від решти світа жит - тя Советського Союзу робили большевики від - повідальним оточуючий капіталістичний світ зв"язучи в ним українську визвольну бо - ротьбу, хоча цьому капіталістичному сві - тові на європейському континенті патрону - вала Франція, країна, що в найменшій мірі

могла задрити большевикам їхніх теренів та багатств. Шойно з приходом націоналсо - ціалізму до влади в Німеччині будеться - приспаній до того часу германський імпе - ріалізм, що завдяки шворому ростові ні - мецької потуги стає чимраз більше загро - жувати Європі й світові. Видива розгор - тання цього імперіалізму насувають сві - тові ремінісценції минулих страждань сир - чиненої ним Першої Світової Війни й піс - ливосенної депресії; насторожують сусід - ни з Німеччиною народи та роблять його осоружним і зненавидженим у цілому майже світі. Від того часу знову все, що має ні - мецьку або германськільську марку, стрічає застереження й осуд загальної публічної опінії. Щоб знеохотити її до першого-луч - шого слова чи чину - вистачить покликан - тися на німецьке походження цього чи до - го. Німецькому походженню приписувати на - шу визвольну політику стає тому знову в моді серед ворогів України.

В міжчасі націонал-соціалістична Ні - меччина зміряє до ревізії післявоєнних трактатів, що розбили були її внутрі, ам - птували територіально та позбавили під - валих її імперіалістичні тенденції. На за - кордонному терені розвиває вона оживлену пропагандивну акцію, що прибирає наву ревізіонізму, в русло якого старається - спрямувати теж стремління народів, неза - доволенних поверсайським станом в Європі. До того на європейський виднокруг стала висуватися тінь скромного дотепер у сво - їй внутрішній слабості большевицького ко - лоса. За останнім був уже час підтягнути себе промислово, дикуючи насильній колек - тивізації й чужостороннім технікам, при - давити бодай на деякий час - зброєю, роз -

стрілами, засланнями та голодом - сепаратистичні національно-визвольні рухи, розправитись в табором світової революції та поставити твердий крок на шляху російсько-го державного імперіялізму. Саме цього починають щораз більш побоюватися сусідурчі в Совеґах поверсайські державні буфори, бо на послугах російсько-большевицького імперіялізму стоять і надалі різного роду о-мани в виді світової соціялістичної родни, всеслов'янства, які находять численних приклонників у багатьох європейських краях, прибитих національними переслідуваннями та загально-панурчими нездоровими соціяльними й господарськими умовами. Сама Німеччина мала перед приходом Гітлера до влади 5 мільйонів комуністичних виборців. Зрозуміла в погляду її внутрішньої ситуації протибольшевицька пропаганда зближує її ряд малих, зв'язувчих із переустроєм Європи надії на поправу своєїого położення, держав і народів настільки, що деякі з них не студились, як іж німецька імперіялістична політика втягувала цілковито в круг своїх інтересів та тримала в ньому аж до кінця останньої світової війни.

В подібній небезпеді находився й український народ. Ця небезпека була для нього ще тимбільша, що його державницько-визвольна політика була весь час виставлена на всі ті невгоди, що заходять у положенні недержавного народу. І отвердити треба, що, як рідкий виняток у міжнародному житті - українська політика зуміла через увесь важкий час визвольної боротьби українського народу зберегти свою цілковиту незалежність від будьяких закордонних чи вбагалі чужих чинників. Не мали успіху ніякі сторонні і - слід признати -

нерідкі залицяння, що мали на меті звести її з цього простолінійного шляху: не помагали погрози та наклепи, що мали на ціль знескотити до української визвольної справи народні маси та окомитувати її в счах закордонного світа. Всі ті ворожі спроби діставали в відно-відному часі все гідну категоричну від-праву. Та не не значить, що ця українська самостійницько-визвольна політика не старалася використувати для своїх цілей міжнародні ситуації й ускладнення, не відступавши ніколи від засади своєї самостійности. Це мало місце й у випадку ревізіоністичного руху. Діло бов во-му, що Німеччина являлася одинокою в Європі й узагалі в світі потугою, яка змага-гала до послаблення імперіялізму його річних ворогів України - і так далеко її стремління ішли по лінії інтересів у української політики. Во коли Англія, в цілі стопування французької гегемонії на європейському континенті в післявоєн-ному періоді, полирає Німеччину, коли та сама Англія в Франції санкціонує у Мюнхені 1938 року, розбиття Гітлером Чехословащини й вилєння Чехії в німецьку державу як протекторату, коли як свідчить "Французька зовта книга" - в часі візиту Ріббентрона в Парижі, в грудні 1938 р., Зонне дав йому до зрозуміння, що Франція є схильна дати німцям вільну руку на Сході, коли ввєтті, 23. серпня р. 1939, большевицька Росія вклячає пакт в Німеччину, - то чи вказане в Україні виступати проти Німеччини в таких кон-онктуральних моментах, коли вона примус до розбиття її одвічного ворога? Україна дасть чином ясну відправу посудмурчим її

в германофільстві клеветам, але де матиме місце не в бажаному для її ворогів моменті, але тоді, як цього вимагатимуть цілі її власної визвольної політики. І порівняльно з деякими світовими потугами зробила вона це доволі скоро, бо отанула одверто в протинімецькому фронті вже 30 червня 1941 р., тоді, як нпр. Америка була втягнена в протинімецьку війну й то саме Нимеччиною 11 грудня 1941 р.

З нечуваною передтим заїлістю за "германофільство" накинута були більшовики на український самостійницький рух від хвилини вибуху німецько-більшевицької війни 22 червня 1941 р., так, наче з то обом "яком українців було захищати тиранів й насильства над ними понад двадцятилітнього володіння Кремля. Український народ переводив у життя свої власні державницькі цілі й чинно проти німців повстав він тоді, як ті його цілі натрапили на спротив із німецького боку. І тоді покотинася засобами німецької пропаганди мовби злуна впертого наклепу історичних ворогів України: український визвольний рух оклеймили німці... більшевизмкою інтригою. Червень 1941 року дав українській національно-визвольній політиці нагоду відкрити свої карти: стати до бою з кожним, хто посміє посягати по українську землю й неволити український народ. Робили це поляки й більшовики - йшла боротьба проти них, стали робити це німці - вогонь був перенесений і на їх. А для найширших українських мас і чужинецького світа набували в тодішні епохальні роки увиукнення ці розвоєві тенденції російського та німецького народів, що їх зробили були обидва ворожі в однаковій мірі для України

імперіялізми, що в якомусь апокаліптичному тяготінні до себе нависли вічною загрозою змитати з лиця землі все, що стоїть на шляху між ними.

Ідеї й дійсність.

Відірваним від ґрунту елементам з-поміж підбитих і загрожених Совецьким Союзом народів важко було встоятися суцільним впливам німецької пропаганди. Три-вога перед категоричними майже шовієвськими вимогами "життєвого простору" усунулася в тінь, як обставина, з якою прийде-ся мати до діла ґойно в дальшому часі. Найперше ж важко те, щоб устала Росія. А труднощі опанувати скідні простори приневольити повинні німців скоротити на практиці свої шаховані вимоги, бодей до яких меж як були змушені це зрвати в 1917 р. Завдяки опритній інспірації Німеччини адавалосся, що для цього розпорядити вона висхідальними політичними й моральними силами. Тоді, як заявані й приголошені гістеричними погрозами та зручно зааранжованими демонстраціями воєнної сили середнь-європейські держави йшли самі в паду гітлерівському молоскові, в відірваних від мас українських озередках враховуваний був уаємозольво час, потрібний для розторошення сбеапоховленої червоної армії та поведежжя советського устрою. І той же час виходили також із тих озередків, опарті на звичайні більшевишам самокритиці та хитро інспірованій ними пропаганді, твердження про самобіість Советського Союзу, які ухвалили на добру монету в гітлерівських офіційних органах, бо йшли по смаку їхніх лебенсраумо -

вих маячків. Зроджена в духавстві фама про противольшевицьку круїянту під проводом націонал-соціалізму знаходила послух у людей обсілих ностальгією за батьківщиною чи хотінням відзискати, або зайняти в ній утрачені, або належні різними титулами становища й позиції. З другої сторони доходили відгуки про небезпеку світового фашизму та про потребу захисту перед нею трудяшого пролетаріату й ця обставина ще збільшувала мимому достовірність псевдоуніверсальних цілей і одної і другої доктрини. Повстало переконання, що віч-у-віч проти себе стоять передусім два протилежні й виключаччі себе світогляди, які йдуть до неминучого зудару, що цей спричинений світоглядовими противенствами конфлікт приведе до основних перемін на побовиді й дасть повний вияв про блемам універсальним, суспільним, господарським, моральним, релігійним, устроєво-політичним та національним.

Фатальна ілюзія.

Чи дійсно націонал-соціалізм стремів до знищення більшевизму, як системи, а більшевики - покласти на лопатки націонал-соціалізм? Одне й друге неправда. Німеччина завоввала землі Советського Союзу як життєвий простір для свого народу; Совєти йти далі слідами російських самодержців, що амагали запровадити в Європі й світі свій власний "істинно-християнський" лад, і розширити границі імперії. Дранг нах Остен і похід проти "гнилої Європи". Гітлеризм під прикриттям знищення ворога культури й цивілізації - більшевизму, більшевизм із фравами соціального визволення світового пролетаріату та знищення його ворогів - фашизму й капіталізму. Оба - продукти своїх середовищ, не накинені ззовні: зрегеновані

германізм і наслідник вибулих із форми правоолав"я, панславізму й "народничества", давніших масок московського імперіалізму. Німеччина й СССР - імперіалістичні потуги, що їх історичний розвиток виказує одинокі в розвиток людства сплети: це - каже французський історик Мішле - фатальне подружжя, що його взаємини виявляються чергуванням розлучених зближень і кривавих зударів. Два царствори, в яких у бігу століть один одному давав стимул і клався під ноги колодох, був найближчим другом і найлютішим ворогом, давав вигляди на буйний розвиток і стелився темною могилою. Один одному став причиною до найвищих полетів і найбільчійших упадків у духовому й суспільному житті, до світлик перемог і прикрих невдач, до високого добробуту й чорної нужди. Німеччина й Совєти - це теза й антитеза.

Не для підхліблення кавав Сталін Емилеві Людвігові підчас зустрічі в 1937р, що советський нарід симпатизує найбільше в Німеччиною та німецьким народом. Це твердив він у свідомості того історичного процесу, що століттями формував комплекс питоменностей германського й російського світів, яких гітлеризм та більшевизм с часовими виявами, природними дітьми. Німеччина прямувала все на схід у той безграничний простір, куди манили її невичерпні джерела сирівців, де фаскинували її творчі можливості величезні маси населення - майбутніх рабів. Задивлена в утопійні перспективи свого виживання на тих теренах, наставляла вона в тому напрямі й творчість свого духа та ума. Її філософія та наука, мо -

ральні й етичні засади, суспільні, економічні й воєнні доктрини, устрові формули й технічні конструкції - все здвигається під кутом Сходу Європи. Туди шле вона свої думки й машини, політиків у двір Петра I. й Катерини II. та техніків і капітали в роках після Рапалльо, колоністів в українські степи, над Волгу й під Урал та стратегів і військових інструкторів у воєнні інститути й казарми. Ледви змовкнуть гармати й заскелепляться завдані германізованим в воєнній офензиві рани, а вже знову йде мирна офензива думки й матерії по вікових дорогах "Дранг нах Остен".

Поскільки Росія ставила завжди спірво-
 знімним завованням Німеччини, так після за-
 мирення став вона отвором для її мирної
 експансії. Царські двері згерманізовані,
 царська рідня, правлячі круги й взагалі
 впливові в імперії верстви виховувались в
 німецькій науці й на німецькій культурі.
 Хто лише "преться в люди", той постунав
 так, "як німець покаже". Уми російської
 верхівки пасіонують однаково німецькі фі-
 лософи як і стратеги, вчені й поети, сусп-
 ільні теоретики й інженери та конструк-
 тори. Їх полонюють Кант і Гегель, Кляузе-
 віц і Шліфен, Гете і Шіллер, Маркс і Ен-
 гельс. Росія їх читає, з них учитись, їх на-
 слідує, їхні думки в себе експериментує,
 їх до свого ґрунту пристосовує та по-
 правляє. Словом - Німеччина дає думку, у-
 чень її засвоє, робить з неї практичні
 досвіди й своїми необмеженими можливіст-
 ями дає вчителю імпульс до нових концеп-
 тів.

Німеччина творить на міру Сходу. Ні-
 мецька думка, творчість її духа, не може
 найти здійснення в обмежених просторах з
 обмеженими засобами. Її винахід "надлюдь-

ни" /як же ж по нутру вона поклонникам "все-
 человчества"!/, пруські догматизм і уні-
 персалізм, пангерманський централізм, сусп-
 ільні й господарські доктрини, устрові фор-
 ми до гітлерівських включно - все те не мо-
 же вижитися вдома, для цього необхідні нові
 простори, врятувати положення може тільки
 експансія. Віковим шляхом на схід.

Але ж учневі й не сниться жертвувати за
 науку самим собою. Автім чи є в силі народу
 дай буде тільки в засягу одного покоління,
 повернути зі свого історичного шляху, зреси-
 тувати зі своїх свідомих і підсвідомих ці-
 лей? І як не можна було брати за ширю моне-
 ту німецької націонал-соціалістичної пропа-
 ганди щодо її нищівних цілей у відношенні до
 більшевизму, а більшевицької пропаганди що-
 до її захисту світа перед фашизмом і капі-
 талізмом, то в такій же мірі слід були оста-
 тись сторожким на німецько-російські зах-
 ічні потягнення в Рапалльо та 23.серпня 1939
 року в Москві. Бо і гітлеризм і більшевизм,
 як уже вище було сказано, були продуктами
 своїх середовищ; перший чисто германським
 явищем, другий чисто російським. А різниця
 поміж народами не дається знівельвати, бо не
 є це різниця тільки політичні, ані тільки ма-
 теріальні. Їхній корінь є глибше. Вони є в
 цілому світогляді, в ідеях і моралі. Ці еле-
 менти є висхідом протиставлення, ба, навіть
 суперечности інтересів поодинских народів,
 вислідом окремішности їхнього історичного
 розвитку, результатом вікових навертвань
 історичних властивостей духового й матері-
 яльного порядку. Вони складаються на суму ду-
 хових, моральних і матеріальних потенціалів
 окремих народів і компроміс між ними не до
 переведення навіть, як би в їх праводі сто-
 яли ідеально демократичні уряди, що підняли-

... 14 ...

... б цього діла. Похід назад як у часі так і в історії неможливий. Так то і Німеччина і Росія стоять на втоптаних шляхах переданих поколіннями стремлінь, незаспокоєних амбіцій і нездійснених сподівань. Одна лідер до Сходу, друга до Заходу. В вічній експансії, в вічному наступі, всеодно, чи то варшавлять йому слово або гріш, меч завойовника або плуг колоніста.

Воєнні періоди, що слідуєть по періодах мирних взаємодіань Німеччини й Росії, належать до найжахливіших і найбільш кривавих суматок в історії людства. А це найкраще свідчить про характер кличів, несених на прапорах воюючих полків. Якщо б Гітлер був не правду ніс у Східну Європу визволення від більшовицької тиранії й соціалістичного залякування, тоді міг би він зовсім легко маршувати собі ті звірства й насильства, плінкування країв і фізичне винищування народів, починаючи зараз таки від совєтського кордону й далеко ще від границь правдивої совєтської "нації" - російського народу. Це саме стосується й другої сторони, починаючи від перших її кроків. З обох сторонах, як і друга, кермувалися виключно політичними мотивами, змагали тільки до завоювання й позискання нових просторів. Вічне взаємне тяготіння двох енергій, ділених бездонною ненавистю, у стремлінні зіткнутися з собою й злитися в одне. Взаємне притягання духа й матерії, в фатальному гоні до обтяженої необчислими наслідками симбіози. Перша шукає в другій місця, щоб себе владувати, "життєвих просторів"; друга хотіла б заслонитися першою перед невідомим Заходом, Росія - це німецький дух, німецька думка. Їй незагрозливий уносний абстрактними, нежиттєвими для себе самого імперіалістичними теоріями нарід. Цьому ж легко най-

ти спільну мову з Заходом. Німеччина з Заходом - оце небезпека для Росії. Тому треба Росії позискати собі її по волі чи по неволі, далі на захід можна йти успішно тільки з німцями. Бо, по твердженням Маркса, зовсім не Росія, але сама Німеччина з обітованою землею соціалізму, німецький нарід є найпоступовішим народом, німецький пролетаріят - передовим пролетаріятом світу, найбільш доспілим для того, щоб прийняти й понести в світ марксієвську доктрину. Марксизм заключає в собі ідеї, що виникають із справ інтересів німецьких і для німецьких мас призначених. Через німецькі маси влегшений доступ до пролетаріятів французького й північно-американського, які у своєму розвитку класової свідомості й життєвості слідуєть зараз по Німеччині. Москва - це хвилево тільки сейф, у якому тільки зложена й переховувана наука бородатого "пророка" до того в туюго вижиданого часу світової революції. А поки що експеримент революції в одній державі.

Ніяка бар'єра не могла встоятися в огнищі напору тих двох сил. Усе було рознесене, розторошене, зметене, підбите, покріпощене. Україна й Швеція, Польща й Прусія, Балкани й Прибалтика, Туреччина й Фінляндія. Все було піддане старим політичним засобам екстермінації, підбиття, завоювання, винародовлення, асиміляції, русифікації й германізації, совєтизації й гітлеризації. Не помагали вгсрорвання - йшли погрози, не дав ради підступ - вжита була сила, зачинала пропаганда - довершувало насилля. Така ж доля стрінула й буфори післяверсайської Європи.

А Україна?

Кінець Першої Світової Війни несе нев-

дачу Німеччині. Ця шукає відтяження, важко бо встоятися двом фронтам. З Заходом не знайти їй спільної мови: тут стояла та сама пропасть, що й пізніше, в 1940 році. Треба було привести до капітуляції Схід. Як? Віковим шляхом німецько-російських обмін. У закомбованому вагоні їде з німецькою доктринаю марксизму Ленін у Петроград. Хитке й безвольне Тимчасове Правительство не в силі схопити керму над розбурханими масами, що в них природні російській душі бездоктринальна анархічність, революційність і месіанізм склали грізну потенціальну силу. Потрібна була тільки думка, щоб узброїти ці маси. Потрібні були ідеї й клічі, щоб спричинити виладування напнятої енергії. І на це з'являється Ленін.

Та "вождь пролетаріату" спостерігав око-ро, що російському пролетаріатові ще неоду-лу фазу "капіталістичного процесу" треба перейти, заки він стане "на шлях соціалістичного будівництва". І він пише поправ-ки до класичного марксизму, що творять ос-нову генеральної лінії Леніна - Сталіна. Світову революцію полишено для дальшого на-зрівання в капіталістичних країнах, а при-ступлено - з тактичних оглядів - до ре-алізації соціалізму в одній країні, яку про-голошується базою світової революції. Нав-чання Маркса зложено таким чином у Мос-кві як приладу для тих, що їх треба пози-скувати /розкладати/, тоді, як здушування й нівелювання всього знаходять застосування серед підбитих. У числі тих останніх є й Україна. Держава є перед масами аргумен-том "реального здобутку революції", дер-жавна ж політика служить для підсилювання "капіталістичних суперечностей" в інших - державах та для загострення і виклику -

вання конфліктів і ударів. В СРСР найшла лтилення стара єдина-неділима. Большевизм є синтезом історичних наверхствувань полі-тичних схильностей і амбіцій російського-народу панувати в щораз ширших границях, над щораз дальшими краями, та сплющеної - доктрини історичного матеріалізму Маркса, в якій викинено суспільні тенденції, а при-шито політично-імперіялістичні. До німець-кого народу ставився позитивно й Ленін і Сталін, як до народу, що його призначенням є започаткувати "правдиву" марксистську ре-волюцію й здійснити "правдивий" соціалізм.

На підставі цієї аналізи буде ясне, що Україна стояла завадою на шляху імперія-лізму обидвох потуг. Найшовшися між молотом і кувалдою, між двома потужними сила-ми, що були глибокопателлями державности й головними джерелами нещастя та загибелі - народу, вона ненавиділа однаково одного й другого ворога. На чужині українські тен-денції стрічалися звичайно з незрозумін-ням та байдужістю. Ось де трагедія Украї-ни.

Як не можна відділювати большевизму від російського народу, так і гетлеризму від народу німецького. Але тоді, як остаточна синтеза Росії - большевицький примітивізм є явищем достосованим до властивого рівня тамошніх мас, - гітлеризм, синтеза герма-нізму, є явищем наскрізь абстрактним. Дум-ки, що лягли в його основу, зродилися із німецького захоплення можливостями росій-ського середовища. Над їх колюскою несла-ся симфонія "необнятої землі руської", а її безмежними багатствами й необчислимими мо-жливостями. Політична доктрина німецького імперіялізму, цілий твір Фридриха Велико-го й Гітлера, Клаузевица й Шліффена, ство-

рена не для Німеччини, бо її творча послугувалися не своїми, а чужими, рабськими мірами. Тому гітлеріам був згори засуджений на невдачу. Кинений на безмежні простори східної Європи, побачив скоро катастрофальність своєї "життєвопростірної" фікції, спрепарованої з мішанини звірячих емоцій і особистих амбіцій.

Для нас була б ця справа байдуха, як би не те, що в крутих гітлерівській катастрофі була втягнена недотепними політиками частина нерозважної й спійної на нові розвіски української суспільності. Тоді як вагав військовий позиції, призначені на тих теренах України її історією, ці відірвані елементи стали погноєм германізму. Результату не виправдають ніякі валєнродівські хитрування.

Серед загалу нашої суспільності був ще свіжий споми́н німецького "визволення" в 1918 р., хоча, як уже була мова, в незначних відламках суспільності ремінісценції з тих часів були затерлися й зумовлені конюнктуральними відносинами потягнення гітлеризму ускіяли їх сторожкість. Сталося це тому, що Гітлер з приходом до влади розпочав якнайгострішу кампанію проти комунізму, щоб таким способом, з одної сторони, вводити в транс маси чужих суспільств, милити їм очі тандитними транспарентами та обобріхувати їх крикливими демагогами й тим способом з'єднувати для свого діла заколтуєних дрібноміщан і потенціяльних фашистів, з другої сторони, відвернути увагу земляків від плиткості й примітивізму суспільних тез своєї доктрини, що їх - до речі - повиягав з матеріалістичних писань своїх світоглядних "противників". Ервадоктрина Гітлера показала далеко нерівнорядков з марксівською доктриною, що була впливом німецької фі-

лософії. Автім протикомуністична кампанія була дуже на руку авторові "Майн Кампф-у", що для нього суттєвою справою було не нікесь там визволення Сходу від комунізму, але здобуття теренів для свого народу. Цей то підгіянежий "соціалізм" Гітлера прихилив йому семимільйонову масу німецьких комуністів, які, поперше, могли знести з тибольшевицьку кампанію, бо не перейшли були ще процесу націоналізму, подруге з соціалістичні тези Гітлера застоювали їх сумління зприводу "зради соціалістичності". З шовінізмом могли до тих суспільних підходити німецькі націоналісти, але націоналістичні кличі гітлерівського тоталізму привертали їм тілковитий спокій. Так представився націонал-соціалістичний амальгамат, який на джерелу нормі наскрізь абстрактної доктрини та під вислоном лукавих скрутів гітлерівської політики й пропаганди готувався підти слідами старих варягів. "Майн Кампф" стовп незрушимим договором для німців. І грішнов осторогом для українців.

Ми стреміли до зміни післявоєнної організації Європи, але ніколи за ціну зречення з власної державності. Україна боювалася проти соціалізації, її західні окраїни держали поспішний фронт, спричинений включенням їх у склад версайських буфорів. Навагал відношення до Німеччини було вдержливе, недовірчливе. Тверда підсоветська дійсність навчила нарід не оманувати себе ніякими мріями на посторонній поміч, але покладалися тільки на власні спроможності. Реальним розцінюванням тих спроможностей і серйозним державницьким думанням слід пояснювати собі ті форми, що ними йшла на українських теренах визвольна боротьба. Ні-

хто не закине Україні, що була вона попул-
чиком будьякої політичної, суспільної чи і-
деологічної струї. Наментам Райковери чи
крикливим фраам гітлеризму давали послух-
хіба відірвані від краю терену емігран-
ти та з конюктуральних оглядів частина
західно-українського партійництва. Все те
разом представляло такий малий відсоток у-
країнської суспільности, що важко було тра-
ктувати серіозно пронимецьку струю серед на-
роду, хоча приклонники цієї течії рекруту-
валися переважно а-поміж західно-українсь-
кої інтелігентчини. Автім цей політичний -
напрям треба вважати не так пронимецькою -
течією серед частини української суспіль-
ности, як радше фракцією українського ре-
візіоністичного фронту, яка заступила по-
гляд, що Німеччині припаде головна роля у
зміні східно-європейського стану, тоді, як
нарід ставився все з недовірям до будьяко-
го ангажування посторонніх сил у виволе-
ні України.

Визвольна боротьба підбитих Советами -
народів іде в напрямі внутрішнього заломан-
ня імперії, беручи, річ ясна, під увагу й
те, що таке заломання може й повинно бути
поперте теж і зовнішнім конфліктом. З дру-
гої сторони, внутрішній процес розкладу СС
СР почав натрапляти на щораз більш безог-
лядні міри нівеляційної політичної центра-
лізації большевиаму. Правда російськість
цієї доктрини стала джерелом атракції для
безпартійних російської народности. Засоба-
ми винищування, розселювання та запроторю-
вання в азійські простори стараться фор-
мувати одноцілий советський нарід, який у
тоталістичному, централістичному й деспо-
тичному устрою стає предметом у руках пе-
речисленої партії, що є кість від кости про-

відним тілом російського народу. На свій
спосіб реалізується криваво й бездушно--
засада: "один вождь, один нарід, одна дер-
жава".

Як має найтися в таких обставинах на-
рід, що в найвищому напнятті сил боро-
ниться проти одного хижака, тоді, як уже
кігті другого в нього спрямовані? Шойно
німецько-советська війна поставить Укра-
їну перший раз в її історії тільки поміж
два диспозиційні чинники: Москву й Бер-
лін. Одна й друга сторона старатимуться,
в більшою, або меншою спритністю, позис-
кати її для себе. Попри те йде чим - раз
більш посиленім темпом советизація, що є
продовженням закатуреної русифікації, є-
диноне ділимства. А в деяких українських
еміграційних спелюнках далі переходувать-
ся ще спомини, що їх безповоротно пере-
креслило чвертьстоліття безкомпромісових,
брутальних перемін. Не вніс туди отвере-
віння й гітлерівський експеримент в Кар-
патській Україні. Сторожки на все, але
наставлені на зміни маси ждуть звідкись
думки в обличчі назрівачих подій. Епохи
звичайно видвигать наверх людей, що в
силі додержувати кроку їхній ході. Вони
стають у проводі українського визвольно-
го руху, а 30. червня 1941 р. в дні про-
голошення української державности, укра-
їнський нарід стає до війни з Німеччиною.

Посіяли вітер, а пожали буря.

"Тому що новоздобуті простори мусять
бути на тривале позискані для
Німеччини й Європи, рішальне значення ма-
тиме Ваша постава. Ви мусите собі усвідом-
ити, що Ви є представниками Великонімеч-

чини й хорунжими націонал-соціалістичної революції й нової Європи на цілі століття. Тому Ви мусите в гідність переводити навіть найсуворіші й найбільш безоглядні заходи, подиктовані державними konieczностями. Недостачі характеру в окремої особі матимуть за наслідок в основному її відкликання. Кого в таких причин відклинуть, той рівнож у Райху не може більш стояти на ризальному пості." Текст одної з 12 заповідей Фюрера, що в ними вирушили німці в 1941 р. на схід. Чи ж можна дивуватися, як історія метиться на тих, що хочуть її легкодушно творити всупереч природному бігові й порядку річей, і як нещасно гинуть, позначаючи свої сліди кров'ю, попелищами, руїною, голодом і нуждою, найбільш абстрактні гасла, витвір хоробливих маячень утопістів?

Найважлива позиція у внутрішньому політичному житті Советського Союзу, Україна, була призначена осередок німецької колонізаційної праці у Східній Європі. Тут мала стати база германської імперії - лізму, спрямованого на Близький Схід і Індії, де мав він стрінутися з імперією лізмом ніппонським. У кількох місяцях поконав фельдмаршал Рундштедт величезні простори майстерними блискавичними окруженнями, що ними мів бути гордий кривавий переможець з-під Канн. Тевтонський панцирний вал пересувався в демонічному темпі щораз далі на схід. Позаду себе боставляв гестапівські страхиття та нужденні маси без даху над головою, ні виглядів на завтра. Край, що під терором попереднього режиму змагав до національно-політичної окремішності й єдності, опинився нарешті в цілості в новій дійсності,

такій подібній до дотогочасної, Опановані позірною опанованим воєнний об'єкт.

Людина буде зносити недостачі й нуду зноситиме й найбільчі удари й найтвершу тиранію, якщо це наложене на неї в ім'я загальних ідей і кличів, навіть таких, які їх здійснення відложено на дуже далекий час - навіть абстрактних. Бо її манить романтика її екзальтує, склонюють до якнайдалі й дучого самовідречення тверді, але здорові етичні й моральні постуляти, потреби, її полоняє навіть утопія. Але ніколи вона не стерпить визиску, зорганізованого на користь чужого чинника, якими лукавими чи хоробливими "теоріями" чи "історичними stwierдженнями" цей визиск не був би виправдуваний. Всеодно, чи був би це "провідний нарід революції", чи "вища раса" чи всякий інший "вибраний нарід".

Великі простори від Сяну по Волгу перестали скоро бути небезпечними, а на величезною політичною проблемою. Їх треба було розв'язати відповідним змістом. І тут війна відрадила наверх облуда гітлерівської пропаганди. Окупація показала тільки стратегію, ніякою політичною оперцією. І мав остатися надалі німецьким плацдармом тисячі новоздобутих квадратних кілометрів, управляли в транс новими перспективами й можливостями тоді, як перш за все треба було глянути тверезо в вічі тисячам новоповсталих проблем і питань. Цей широкий простір не був нічим виповнений, бо хіба менш як нічим були для України реакційні й примітивно безглузді "реформи" Розенберга й Еріха Коха. Показалося на досвіді, що Гітлер не мав ніякої східної політики, не мав ніяких кличів для окупованих теренів Східної Європи. Що зайшовані терени призначені

ні німецькою добиччю й адміністровані як велике поле бою. Що Україна, вирвана з під російської корми, є спрямована під германське ярмо. В таких умовах не було для Гітлера найменшого вигляду на те, щоб знайти компроміс із підбитими народами. Без упорядкування української проблеми, як проблеми першого терену на експериментів, годі було думати про будь-які триваліші успіхи на Сході. Блискоуча стратегія обернулася лише наслідком безглуздої політики. Українська територія, що її втрату так болісно відчувала СРСР, стала тереном, на якому залюбки в блискоучих, швидких маневрах німецька стратегія була змушена започаткувати маневр відвороту зі Сходу. Велика завоєвницька виправа Гітлера скінчилася суцільною авантюрою.

Можна б зауважити, що від завойовника до авантюриста тільки один крок. Бо чим більші успіхи — тим більші небезпеки й ризик. Але справа в тому, наскільки зрозуміло відповідає потребам і відносинам. Справа в "політичності" стратегії. Большеви́зм призначив стратегію на службу політиці /звідси й упадок Тугачевського/, в Німеччині був свого часу напрям унезалежнити стратегію від політики, а від 1941 р. на Сході політики взагалі не було, бо саму стратегію обвантажено непосильним завданням знищити базу російського большеви́зму. Партія йшла до перемоги на соціалістичними, різними дорогами. Комінтерн проводив підривну роботу серед народів, державний апарат "батьківщини соціалізму" поглиблював конфлікти між державами, червона армія окупувала нові терени. Після Рачадзьо організували німці советський промисл, а після

бершного пакту 1939 р. вигнали большевики всіх німецьких колоністів з окупованих земель Прибалтики, Румунії, Басарабії та Буковини. До приходу гітлеризму до влади йшла в Німеччині тільки стратегічна підготовка до східної кампанії. Від 1933 р. була вона посилена тільки загальною пропагандивною фразою знищення комунізму, що в остаточній збройній фазі називалося знищенням СРСР як світової небезпеки большеви́зму. Стільки всього. Та цього не вистачило навіть на кілька мільйонів, ця "політика" не дошкандибала навіть у Стайінград чи Москву. "Дайте собі спокій з нудкуванням за комуністами. Руська молодь є від двох десятиліть вихована в комуністичному дусі. Вона не знає ніякого іншого виховання. Тому немає глупду відгребувати минуле. Ми не хочемо повертати руських до націоналізму, тільки хочемо зробити їх нашим зряддям. Ви мусите позискати молодь, ставлячи перед нею завдання й атакувати її гостро та вразити нещадно там, де вона саботує ті завдання, або їх не виконує." Це інший пункт із цитованих уже "12 заповідей". Аж який багатий зміст мав заповнити проєкт большеви́зму, що мав бути знищений. Що тут балакати про рівновартність, коли вже не вищеякісність нового "корму". П'ястук проти ідеї /яка б вона не була/, матерія проти духа, стратегія проти політики.

Від самого початку було в характері націонал-соціалізму спростачувати поняття й лвища. Вважалося, що большеви́зська доктрина й устрій прищепилися тільки повільно на советському терені та що вистачить отруснути державою й зліквідувати

ти московський центр, щоб нарід повернувся до своєї природної бездоктринальної анархічності й месіанізму та був схильний піддатися кожній новій, сильнішій ідеї, і щоб простори стали отвором німецькому експериментові "нового ладу". Німці помилилися. Двадцятьп'ять літ советизації залишили свій вплив. Вправді нововирощена суспільність мала переважно одностороннє, большевицьке виховання і на випадок знищення большевизму й узадку його ідолів була справду найшла в порожнечі. Але не під силу гітлеризмові було большевизм подолати. На Україні міг на це пірватися націоналізм. У Росії оприйнята на властивий російському духові спосіб марксовська доктрина, стала джерелом не яких там абстрактних кличів, але кличів, що мають за собою багатовікові традиції та що є невідлучним елементом повстання й розвитку російської державности. Ця доктрина встигла вже витворити нові сили, поставити новий диспозиційний осередок - партію, а під советським тереном узгалі надати нове обличчя. Бійна з німецьким окупантом стала для цього народу "священної ятєчественной вайной".

На завойовані східні простори принесли німці пустку. Станули тут з тою односторонньою думкою, що тільки в матеріяльних вартостях слід дошукуватися елементів могутности, як і слабости. Злегковажили дійсність, яку їм накладала очевидність, що остаточно стоїть над усім не матерія, але дух, що цей дух гине, або перемагає, залежно від того, чи почався з фальшу, або правди, чи спрямований буде матеріял на фальшивий, або правдивий шлях. 60-мільйонна підбита маса мусіла щось думати. Хто

це навіть вагався, будьчого надіявся, той переходить глибоку духову перемену. Приходить до соромного банкрутства несених на тандитних транспарентах "ідей" і "думок". З хаосу й димитаризу, руїн та попелу встали дух стихії, виростало в підпіллі узброєне нове, сильніше мудрість покоління. Тоді як валенроди були ворогом демасковані, конспіриристи кляли голови, а частіше посидали других їх складати, за ніщо, а це інші підписували "ноги" до Гітлера й одночасно стягали масові криваві репресії на невинне населення даванням послугу закартуреним ворожим провокаціям, щоб зводити старі дрібні порахунки на побічному відтинку визвольної боротьби. В ім'я істинної правди ствердити треба, що ці чудові зелені дерева української визвольної сили, які вросли в суматосі аудіо-духових і матеріяльних світових сил, досягнули з українського організму вдесятеро, всотеро менше кривавих соків, стремаїння "з ласки божої та волі народних керівників", "провідників" та інших спекулянтів вирости на лихоліття народним додати "ваги" своїйому підписові й "ногах" до Гітлера чи добитися підвищення в окупантській експозитурі.

Наколи це передтим трагізм України дійшов був до таких глибин. Очікувачим, частинно розчарованим і заведеним у свої сподіваннях, загрозеним поголовною екстермінацією масам треба було дати якусь охорону. Подати їм віру у свою справу і своє майбутнє. Подати ідею. Треба було довести, що ця ідея є життєздатна в конфронтації в дійсність та що одинока дасть їй силу на рятунок, показати, що кинені нежличі не є голоюжними мріями, не є утопією.

пізн, але можливі до переведення від за-
 рав, завтра, навіть уже сьогодні; що во-
 ни не тільки від свята, але знають лік
 на білі кожного дня, мають відповідь на
 кожен вимогу. Треба було показати, як слід
 умирати, щоб народ жив. На Україні перші
 все гинули революціонери, люди в масі їх
 наслідували. Маси треба було навчити, що
 ідея дана їм не на волю, щоб здобувати ко-
 ву терму й виносити на висоти нових ти-
 танів, але виступати за собою самим.
 Т.єв. конструктивна робота, т.єв. ошоджу-
 вання національних сил і здобутків ста-
 лися фактом в умовах німецької окупа-
 ції. Твердити навпаки можна було хіба в
 далекій еміграційних околицях, а не на
 руїнах українських міст і сад на посе-
 ред групів неповного безборонного на-
 селення. Стояла тільки дилема: духовне о-
 калічення й фізичне винищення окопійно-
 живучого населення під будьяким претек-
 стом, або провозація, чи каторжні ро-
 боти в Німеччині, а там уже концлагери
 з газовими камерами, засирки й крам-
 сорії, - або активна боротьба за життя
 й смерть із збереженням душі народу. Щоб
 зник, мусів народ вибрати боротьбу. Зна-
 чить вільну боротьбу, або більшовизм.

Кай хікто не манить себе, до можна
 було хитрувати в помислах злікерівсь
 як окупаційних правник, опрацюваними на
 відстоування України для німецької ко-
 лонізації. Чодало різько вибітків із
 ганьки інструкції окупаційної адмініс-
 трації, видавах для внутрішнього вжитку
 в листопаді 1942 року:

Школи тільки 4-класові. На другий
 /1945-ий/ рік закрити.

Відібрати культурно-освіній уогано-
 ви, театри й кіна.

Якнайменше наукових інституцій типу
 лабораторій і т.п. Лише для війська не-
 вступиме.

Не поборювати сухіт, тифу. Закрити
 лікарні для населення. Здержати вивчен-
 ня дальших місцевих лікарів.

Суди лише німецькі. Кожен німець -
 суддеа.

Хулїганство каральне лиш тоді, коли
 шкодить німцям.

Ширити аморальність, не карати за аб-
 орти.

Все, що має хребет, зломити. Хочемо
 викопати "кнехтенфольк".

Секоти в заводи, цехи, церкви, під-
 приємства, бйра і т.д. Слідкувати за во-
 рогами Німеччини. Попи на послуги.

Ітд., ітд. В січні 1943 р. винеола в
 Києві націонал-соціалістична партія. Ї
 рішень, у загальному того самого змісту,
 що повинні інструкції, а подекуди ще по-
 ширити, за докладніше з'ясовані. Ось де -
 калічка в них:

Узалежнити Держву від гебіткомаіса-
 рів та перетворити її в інструмент по-
 відді.

Не поборювати кримінальних злочинів,
 якщо вони діють тільки на шкodu місцево-
 го населення.

Не карати за аборти, поширювати аль-
 ноголізм і розпусту.

Спинити приріст населення, утрудню-
 чи дозволи на шлюби від цивільних уря-
 дів.

Заборонити зовсім комунікацій для
 місцевого населення.

Не поборювати пошесних недуг, якщо
 вони не загрожують німцям.

Забирати "расових" дітей на вихован-

ля до німецьких заведень.

Дівчат забирали насильно до військових комів розпусти.

Стільки для ілюстрації одної сторони - медалі.

А під господарським оглядом? В липні 1948 року видає райхскомісар України, Еріх Кох, інструкції для генерал-гебітскомісарів по справам контингентів. Читаймо від початку: "Щодо ми хочемо виконати поставлене перед нами Фрером завдання забезпечення фронту харчами, треба дбати про результати нашої праці у відповідному розмірі. При васто-суванні потрібних засобів, що ведуть до виконання повинного завдання, не може мати місця жодна фальшива сентиментальність по відношенні до місцевого населення..."

...Думка про те, по вдача контингентів зобов'язує до забезпечення харчами та до місцевого населення, є помилкова й свідчить про цілковите незрозуміння політики того, господарського й військового подороження. Німецькі воєнки виводили из країну й більшовизму жертвою своєї крові. Одні зокрем причинком, що його місцеве населення може дати ва визволення, а повернення через праць й контингенти Німеччині того, що вона втратила через жертву своїх найкращих силів. Смерть на українській землі ставили воєнків і перемога німецької зброї зобов'язує нас до докладного а"ясування справи, що, якщо потрібним для прохарчування. Боротьби харчів не вистачає і населення досить десь голодувати, то в кожному разі не зміг голодувати німецьке населення. І якщо ми будемо поставлені перед дилемою, ми маємо голодувати німці чи українці, то ми повинні знати наше рішення. І це рішення виконати з обов'язком гебітскомісарів і провідників господарства."

... "Для праці на Україні є тільки одна точка зору: все, що служить повимим вимогам, є правильне, все інше є фальшиве. Краще привезти в Україну дешеві прикраси, тандиту й нашивники, ніж політичні дискусії..."

Про що властиво йде німцям? Хай говорять далі райхскомісар, стремлінням якого є "підвищити харчові приділи восени на основі українських досягнень. Знесення хлібної картки - це моя найвище стремління, моя найвища мета й прекрасна парада проти літунських бомбардувань." У часі війни мають українці працювати тільки для виживлення Німеччини, все віддавати "для перемоги", самі ж можуть пухнути з голоду. І в цьому безпросвітному роботі... одна найти своє щастя. Німці... "Українці не мають права..."

...старіше думати... бале для... або ріши українці... "Фрер заради... школа з чотирьох... українець читати... після війни? "10 годин праці... Фрера й 2 години для самого... може отже мати ніяких домашніх... ставі 3-годинної праці, тільки на... ставі тих результатів з останніх двох годин, що робитиме теж для Фрера, але, які виходитимуть йому на користь." Це було б ще в кращому випадку, бо властиво Україна мала б бути сколонізована німцями, а для місцевого населення, навіть уже як для рабів, не було б тут місця. Бо вже зараз "треба вжити до уваги всякі можливості для наших по... після війни і справу пе-

дя до німецьких заведень.

Дівчат забирали насильно до військових домів розпусти.

Стільки для ілюстрації одної сторони - медалі.

А під господарським оглядом? В липні 1943 року видав райхкомісар України, Еріх Кох, інструкції для генерал-гебізкомісарів по справам контингентів. Узяймо від початку: "Що ми хочемо виконати поставлене перед нами Фрером завдання забезпечення фронту харчами, треба дбати про результати нашої праці у відповідному розмірі. При засто- суванні потрібних засобів, що ведуть до ви- конання повного завдання, не може бути ні- сько жодна фальшива сентиментальність по відношенні до місцевого населення..."

"Думка про те, що удача континген- тів зобов'язує до забезпечення харчами та- коє місцевого населення, є помилкова й сід- дить про цілковите незрозуміння політики - того, господарського й військового подо- вання. Німецькі воєнки вивозили із країни для більшовицьку жертву своєї крові. Одн- яким дричинком, що його місцеве населен- ня може дати ва визволення, а повернення - через праць й контингенти Німеччині. Ного, що вона втратила через жертву своїх най- бражних силів. Смерть на українській землі - савших воєнків і перемога німецької зброї зобов'язує нас до докладного з'ясування - справи, що, якщо потрібним для прокарчуван- ня. Варомі харчів не вистачає і населення - треба десь голодувати, то в кожному разі не зміг голодувати німецьке населення. І якщо ми будемо поставлені перед дилемою, чи мають голодувати німці чи українці, то ми повинні знати наше рішення. І це рі- шення виконати є обов'язком гебізкоміса- рів і провідників господарства."

... "Вся праця на Україні є тільки од- на точка часу: все, що служить повидим - вимові, є правильне, все інше є фальши- во. Крім привезти в Україну дешеві при- кради, худобу й нашітники, ніж політичні дії..."

Про що властиво йде німцям? Хай голо- рить цей райхкомісар, стремління якого є "віддавати харчові приділи посени на основі українських досягнень. Знесення жовтої картки - це має найвище стремлін- ня, моя найвища мета й прекрасна парада проти літунських бомбардувань." У часі війни мають українці працювати тільки для виживлення Німеччини, все віддавати "для перемоги", самі ж можуть пухнути з голо- ду. І в цьому безпросвітньому рабстві не- сяєз найти свою ціль. Ніхто і ніколи не- "Українці не мають права на праць, на ви- в'язку" - читаємо далі. "Вони будуть стаєтніми дурманами, або в них введуть збро- били для підвешення української освіти, або рівня української інтелігенції." Бо "Фрер зарядив, що українці має вистачити школа з чотирьма класами. Так нарається українцедь читати, писати й рахувати." А після війни? "10 годин праці й години для Фрера й 2 години для самого себе. Він не може отже мати ніяких домашніх на під- ставі 8-годинної праці, тільки на під- ставі тих результатів з останніх двох го- дин, що робитиме теж для Фрера, але, які виходитимуть йому на користь." Це було б ще в якомусь випадку, бо властиво Україна мала б бути околонізована німцями, а для ліберального на осяння, навіть уже як для ра- бів, не було б тут місця. Бо вже зараз "треба взяти до уваги всякі можливості для наших хлопів після війни і справу пе-

реселення з заходу на схід. У цьому просторі мусить бути проваджена німецька поселенча політика. Що тоді буде з українцями? Коли напр. мешканці захищеного міста Карльсруе перейдуть жити на Україну, то ясно, що українці мусять на таку саму віддачу пересунути на схід". "На Україні мусять бути створений великий колонізаційний простір для німців. Простори, що ніколи до Європи не належали, не треба до Європи вважувати. Це істотно брешня, що Україна була колинебудь європейським фактором."

... "Головне завдання нашої праці на Україні, згідно з дорученням Гітлера, є мобілізація стільки робітників на праць до Райху й видобуття стільки харчів, скільки можливо. Робітників до Райху ми дали 1.000.000. Наші досягнення на харчовому відтинку в багатьох країнах й багатьох - більші, як цього змогли досягнути совєти в мирний час. Очевидно ці наші досягнення відбулись коштум українців."

"Теза про те, що українцям треба дати, щоб вони мали що боронити, є фальшива. Мільйони німців втрачають на заході своє майно, а тут ми мали б його роздавати?"

"Українці співпрацюють з нами. Вони є заслуживі, що мають працю й хліб і що не мусять вважувати політичних проблем."

Ні від кого було ждати помочі Україні. Деякі ввертав уже очі на Північ. Організація там партизанські банди приносили в Україну старе лико. Перед ними було змушене населення захищатися так само, як і перед німцями. Крім стев пустиці, а заповнявся хіс. Ніхто людей сюди не заманював, а гнала їх німецька ни-

щівна політика. Тікали вивожені в Німеччину разом із родинами, бо застосована була збірна відповідальність; скривалися перед військовими публичними домами дівчата й жінки; находили захист хлібороби, що не могли здавати продуктів більше, ніж мали; тікали туди священники, яким сумління не дозволяло йти на службу ворожій поліції й видавати їй своїх вірних. Йшли в ліс маси. Вони були виставлені або на мачу, або в усякому іншому випадку на смерть як бандити. "Лісова проблема" була вислідом тогочасної трагедії українського народу. Ніхто її штучно не творив, вона сама станула перед народом. Нова окупаційна дійсність переконала маси, що без своєї влади нема можливостей життя на українській землі. Не признавати цього повоження українських мас означало "промовою спасення дбати там, де гине мільйон". Треба було в першу чергу захистити ці маси й "лісовиків" перед масакрами й викурованням як бандитів; далі - запобігти цій недоцільній еміграції з сел та міст; не допустити до виголодження населення, дати йому охорону при праці на ріллі та перед контингентовими заготовками без кінця й міри; взяти під захист людське життя й майно, що стали іграшковим загарбницьких цілей та колонізаційних планів окупанта; зберегти й передати в майбутнє релігійні, духовні, моральні та ідейні елементи українського народу; неутралізувати ворожі, переводжені з баламученими українськими руками, провокаційні викривлення, що пожирали величезні криваві гектари неповинного населення всюди там і в моментах, де біг подій був залишений своєю власній долі та німецькій і більше -

вицькій сваволі. Повстала Українська Повстанська Армія /УПА/, що скопила кадрами дисциплінованої військової організації народну стихію, дала їй доцільні й раціональні форми боротьби з німецькою окупацією, а онісся з большевицькою, та запобігла стихійному революційному зривові, якого трагічно-криваві наслідки важко було б нам собі уявити.

Віriamo в живучість народу та силу його духа. Трагедія довгих поколінь не стала його трагедією. Віriamo, що й трагедія цих кількох років не буде гробом епохи. Кажемо, що сьогодні в нас руїна. Оскільки ж більше змісту мають події наших днів, якщо дивитись на них з углядженням історичної перспективи й генези явищ. Україна здвигнула бар'єру на шляху нищівної симбіози двох динамічних сил: германізму й азіято-русизму. УПА віддала себе Україні. З віддалі століть западе справедливий осуд наших змагань. І стане більш зрозумілий цей історичний катаклізм, що його сьогодні слабодухи проклинають, а який може буде благословенням для майбутніх поколінь.

Останній острів і перший бастион.

На Сході поживала боротьба за свободу народам і людині. Нема там повороту до попереднього стану. Заломання советських-політичних, а впарі з тим і мілітарних сил на теренах чужонаціональних імперій в 1941 р. доказує, що поневільним членам-республікам Советського Союзу однаково чужий і зненавиджений є тоталізм гітлерівський, як і большевицький. Війна розпутала снагу до боротьби не тільки з бінкою й гранатою в

руках. Вона розбудила нові пристрасті, нові амбіції, нову тугу. Освободила людину з різних пут і кайданів. Німеччина, яку полишила, улегшила старт до ще більш жертовної боротьби за краще завтра.

Війна скінчилася, але не розв'язала ще багато старих та вже новоназрілих у її бігу проблем. Людство стремить до абсолютної перемоги, перемоги духа й думки. Ворог людства ще непокопаний. На місці одного матеріялістичного світа пришов другий, становища германського тоталізму зайняв тоталізм російський. Століттями тяготіли вони до себе. Єднала їх співпраця, або ділила ненависть. Обидва змагали до панування над Європою і світом. Ніколи не, станув один із них до боротьби з другим по стороні Європи, а що ставав неширо. Тепер Росія дійшла до німецького джерела, що з нього все черпала стимули для своїх необмежених можливостей: просторів, сирівців і мас. Європа в смертельній небезпеці.

Зброя Заходу враз із її атомовою бомбою за слаба, щоб ставити чоло одержимим месіяністичним шалом євразійським-масам. Протиставитися їм зуміють тільки переїняті високими ідеями народи. Сама війна азвоні хіба ще більше сцemenтувала б "батьківщину соціалізму". Тому припинення воєнних дій може розбурхати тільки тих, що кормились ілюзіями. Сповідний мир не застановляє дальшої - величчю людства за здійснення тих ідей і кличів, які від віків ворухать його сумлінням. Стихавть згуки воєн. Назрівають вибухи революцій, а за ними загоряться нові воєнні вогні.

•В роки останнього світового зведення рахунків стояла Україна в авангарді по - ходу загальнолюдських ідеалів. На укра - інській землі наїшли могили доктринально виконцептовані спроби творення "нового" німецького ладу. Прийшла нова дійсність . І тепер щойно стинається кров у жилах на думку, як була б виглядала визвольна ідея та на які небезпеки фізичного знищення був би наражений український нарід, коли б У - країна пішла була на шалені підшепти "ва - ленродів" та вдалася в "політичну гру" з німцями. Сьогодні наші прапори несплям - лені та й ворог не має потрібного йому претексту винищувати українців за кола - бораціонізм.

Все ще мовчить зараз, мов у могилі , на широких просторах Середньої і Східньої Європи. Тільки з самого центру того спо - кійного моря піднімається острів, звідки лунає незадавлене сумління світа. Це УПА , що пощербила гевтонські щити. УПА, що бо - ронить там останній острів перед заливом Сходу і перший бастион у наступі Заходу. Насувається аналогія з минулого: Батий перейшов Україну, але на руїнах Києва та Львова скривались смертельно орди Та - мерлана.

х

х

х